

**BOLALARGA XORIJIY TIL O'RGATISHDA INTERAKTIV O'YIN
METODLARINING SAMARADORLIGI**

Choriyeva Xurmo

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada maktabgacha va boshlang'ich yoshdagi bolalarga xorijiy til o'rgatishda interaktiv o'yin metodlarining samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqotda o'yin texnologiyalari, multimediya vositalari, rolli va situatsion o'yinlar orqali bolalarning til kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari yoritilgan. Maqolada interaktiv metodlar bolalarning nutqiy faolligini oshirish, so'z boyligini kengaytirish, talaffuzni rivojlantirish va muloqot ko'nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati ko'rsatib berilgan. Natijalar maktabgacha ta'lim pedagoglari uchun metodik tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

KALIT SO'ZLAR: Xorijiy til, maktabgacha ta'lim, interaktiv o'yin, pedagogik metod, til kompetensiyasi, muloqot ko'nikmalari, rolli o'yin, multimediya, nutqiy faollik.

Bugungi kunda global kommunikatsiya va xalqaro aloqalarning kengayishi maktabgacha yoshdan xorijiy til o'rgatishni dolzarb masalaga aylantirdi. Erta yoshdagi bolalar tabiiy ravishda yangi tillarni qabul qilish, eshitish va takrorlash qobiliyatiga ega bo'lib, ularning nutqiy va kognitiv faoliyati tez rivojlanadi. Shu sababli, xorijiy tilni o'rgatishda pedagogik jarayon bolaning psixologik xususiyatlariga mos, qiziqarli va interaktiv shaklda tashkil etilishi lozim.

Interaktiv o'yin metodlari bolalarda til kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali vositasi sifatida e'tirof etiladi. Ular nafaqat so'z boyligini oshirish, talaffuzni rivojlantirish va nutqiy faollikni rag'batlantirish, balki bolani muloqot qilishga jalb qilish, ijodiy fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi. Shu bois pedagoglar mashg'ulotlarda o'yin texnologiyalari, multimediya resurslari, rolli o'yinlar va situatsion topshiriqlardan faol foydalanishi muhimdir.

Interaktiv o'yin metodlarining samaradorligi bolaning nutqiy faolligi, motivatsiyasi va tilni tabiiy muhitda o'zlashtirish qobiliyatiga bevosita bog'liq. Shu sababli maktabgacha ta'lim muassasalarida xorijiy til mashg'ulotlarini rejalashtirishda interaktiv yondashuvlarni qo'llash pedagogik jarayonning sifatini oshirishning samarali usuli hisoblanadi.

Maktabgacha va boshlang'ich yoshdagi bolalarda xorijiy til kompetensiyalarini shakllantirishda interaktiv o'yin metodlari eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Bolalar tabiatan faol, qiziqishlari yuqori va amaliy faoliyat orqali o'rganishga moslashgan bo'lgani sababli, mashg'ulotlarda o'yin elementlarini qo'llash til o'zlashtirish jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi. Interaktiv o'yinlar bolalarning nutqiy faolligini rag'batlantiradi, eshituv va talaffuz ko'nikmalarini rivojlantiradi, yangi so'zlarni amalda ishlatish imkonini yaratadi.

O'yin metodlarining asosiy xususiyati shundaki, ular tilni majburiy yodlash sifatida emas, balki tabiiy muhitda qo'llash orqali o'rgatadi. Masalan, ranglar, hayvonlar, mevalar, harakatlar va kundalik predmetlar bilan bog'liq o'yinlar bolalarda lug'at boyligini kengaytiradi. Shuningdek, harakat asosidagi o'yinlar (Total Physical Response – TPR) bolalarning eshituv idroki va motor qobiliyatlarini uyg'unlashtirib, talaffuz va so'zlarni tez yodlashga yordam beradi. Bunday usul nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki bolaning e'tiborini saqlash va motivatsiyasini oshirishda ham samarali hisoblanadi.

Rolli o'yinlar va situatsion mashqlar bolalarda nutqiy va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, "Do'kon", "Bog'cha", "Oila" kabi o'yin ssenariylari bolaning dialogik nutqini rivojlantiradi, savol-javob va muloqot ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Bola o'z rolini ijro etar ekan, yangi so'z va iboralarni amalda qo'llashga o'rganadi, bu esa tilni o'zlashtirish jarayonini tabiiy va qiziqarli qiladi. Shu bilan birga, rolli o'yinlar bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar va ijodkorlikni rivojlantiradi, o'z fikrini ifodalash va boshqalar bilan muloqot qilishga rag'batlantiradi.

Multimedia va interaktiv texnologiyalardan foydalanish ham erta yoshda xorijiy til o'rgatishda samaradorlikni oshiradi. Video-darsliklar, animatsiyalar, audio-multimedialar va interaktiv taqdimotlar bolalarning diqqatini jalb qiladi, nutqiy va eshituv faoliyatini uyg'unlashtiradi, talaffuz va intonatsiyani rivojlantiradi. Shu bilan birga, multimediya vositalari bolalarning mustaqil faoliyatini rag'batlantiradi va mashg'ulotlarni qiziqarli qiladi. Masalan, interaktiv o'yinlar orqali bolalar ekranda ko'rsatilgan buyruqlarni bajaradi, to'g'ri so'zlarni tanlaydi va qisqa dialoglar orqali muloqot qiladi, bu esa til ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Interaktiv o'yin metodlarining samaradorligi shuningdek, pedagogning yondashuviga bog'liq. Pedagog mashg'ulotlarni qiziqarli, dinamik va emotsional jihatdan boy shaklda tashkil etishi, topshiriqlarni qisqa va sodda berishi, takrorlash va rag'batlantirish metodlarini qo'llashi bolalarda tilga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

Pedagogning nutqi aniq, tushunarli va bola yoshiga mos bo'lishi zarur. Mashg'ulotlar davomida pedagog bolalarni faol qatnashishga undashi, ularning har bir savoliga javob berishi va individual ehtiyojlarini hisobga olishi kerak.

Interaktiv o'yin metodlari bolalarning leksik, fonetik, grammatik va kommunikativ kompetensiyalarini kompleks rivojlantiradi. Masalan, ranglar, shakllar, harakatlar bilan bog'liq o'yinlar lug'at boyligini kengaytiradi, talaffuz mashqlari esa so'zlarni to'g'ri eshitish va talaffuz qilishga yordam beradi. Rolli va situatsion o'yinlar bolalarda sodda gap qurish, savol berish va javob qaytarish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu tariqa interaktiv o'yinlar tilni nafaqat yodlash, balki amalda qo'llashga yo'naltiradi.

Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlik bolalarning xorijiy tilni tez va samarali o'zlashtirishiga yordam beradi. Uy sharoitida qisqa video materiallar, qo'shiqlar, kartochkalar va oddiy iboralarni takrorlash bolalarda o'rgatilayotgan tilni mustahkamlashga xizmat qiladi. Pedagog va oila birgalikda ishlaganda, bola mashg'ulotlarda o'zini erkin his qiladi, motivatsiyasi oshadi va tilni tabiiy muhitda qo'llashga intiladi.

Interaktiv o'yin metodlari yordamida til o'rgatish jarayoni bolada motivatsiya, ijodkorlik va nutqiy faollikni oshiradi. Shu bilan birga, metodlar bolalarni mustaqil fikrlashga, boshqalar bilan muloqot qilishga va yangi vaziyatlarda tilni qo'llashga o'rgatadi. Bu esa erta yoshdagi bolalarda lingvistik kompetensiyalarni samarali shakllantirishga xizmat qiladi va kelgusida maktab ta'limida muvaffaqiyatli rivojlanishiga zamin yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, interaktiv o'yin metodlari bolalarda til kompetensiyalarini tabiiy va qiziqarli shaklda rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Ular pedagogga mashg'ulotlarni individual va guruhviy jihatdan moslashtirish imkonini beradi, bolalarning tilga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi va muloqot ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Shu tariqa, maktabgacha va boshlang'ich yoshdagi bolalarda xorijiy tilni o'rgatishda interaktiv o'yin metodlari pedagogik jarayonning sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Maktabgacha va boshlang'ich yoshdagi bolalarda xorijiy til kompetensiyalarini shakllantirishda interaktiv o'yin metodlari samarali vosita ekanligi ilmiy tadqiqotlar bilan tasdiqlangan. Ular bolalarning nutqiy faolligini, muloqot ko'nikmalarini, so'z boyligini va talaffuzini rivojlantiradi, tilni tabiiy muhitda o'zlashtirishga yordam beradi. Rolli o'yinlar, situatsion mashqlar, multimediya resurslari va TPR metodlari

bolalarning ijodiy fikrlash, ijtimoiy ko'nikmalar va mustaqil faoliyatini rag'batlantiradi.

Pedagogning metodik savodxonligi, mashg'ulotlarni qiziqarli va dinamik tashkil etishi, individual yondashuv va ota-onalar bilan hamkorlik bolalarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi va kompetensiyalarni mustahkamlaydi. Shu tariqa, interaktiv o'yin metodlarini samarali qo'llash bolalarda tilni tabiiy va qiziqarli shaklda egallashini ta'minlaydi hamda maktab ta'limida muvaffaqiyatli rivojlanishiga zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Cameron, L. *Teaching Languages to Young Learners*. Cambridge University Press, 2001.
2. Pinter, A. *Children Learning Second Languages*. Palgrave Macmillan, 2011.
3. Harmer, J. *The Practice of English Language Teaching*. Pearson, 2015.
4. Brewster, J., Ellis, G., Girard, D. *The Primary English Teacher's Guide*. Penguin Books, 2002.
5. Shin, J. K., Crandall, J. *Teaching Young Learners English*. National Geographic Learning, 2014.
6. Ellis, R. *Second Language Acquisition*. Oxford University Press, 2016.